

TERAPEVTIK STOMATOLOGIYADA BEMORLARNI TEKSHIRISH USULLARI

Abduraxmonov Abdulaziz

Buxoro Innovatsion Ta'lim va Tibbiyot Universiteti

Annotatsiya: bu maqolada terapevtik stomatologiyada bemorlarni tekshirish usullari ko'rib chiqildi

Kalit so'zlar: tekshirish, usullar, Anamnez yig'ish.

Klinik tekshirish usullaridan maqsad - bemorning kasallik tashxisini aniq belgilash. Bu esa, o'z navbatida, kasallikni to'g'ri davolashga yoki oldini olishga yordam beradi. Terapevtik stomatologiyada og'iz bo'shligini tekshirish kasalni tekshirishning asosiy bo'g'iniga kiradi. Buning uchun stomatologiyada turli xil tekshiruv usullar qo'llaniladi:

Asosiy:

bemorni so'rab-surishtirish (anamnez yig'ish);

bemorning yaqin qarindoshlarini so'rab-surishtirish (zarurat bolganda);

ko'rik (zondlash, palpatsiya, perkussiya).

Qo'shimcha:

harorat tashxisi;

elektroodontodiagnostika (EOD):

elektrometrik tashxis;

rentgenodiagnostika;

funksional tekshirish usullari;

sinamalar (teri allergik, pufakli, gistaminli, Kaveskiy):

laborator (bioximik, bakteriologik, immunologik, qon tahlili, gistologik, si-tologik) tekshirish usullari;

Anamnez yig'ish. Bemorni tekshirish hayot (anamnesis vitae) va kasallik anamnezini (anamnesis morbi) yig'ishdan boshlanadi. Avvalo, bemorning shi-koyati, shifokorga murojaat qilish sababi, professional va surunkali kasalliklar-ning borligi, ovgatlanish tartibi, zararli odatlar va boshqalar aniqlanadi. Parodont kasalliklarida anamnez yig'ish vaqtida, asosan, bruksizm borligiga e'tibor berish lozim. Anamnez yig'ish davomida kasalga ko'p hollarda yo'nalti-ruvchi savollar beriladi va tashxis uchun kerakli bolgan ma'lumotlar yig'iladi. So'rov-anamnez yig'ish - tekshirishning boshlang'ich bosqichi hisoblanadi. So'rov nafaqat kasallik kelib chiqishini, shikoyatlarini aniqlaydi, balki kasallikning kechishiga va davolashning borishiga baho beradi. So'rov bemorning shikoyatlaridan boshlanadi. Shifokor yo'naltiruvchi savollar bilan bemorni savol-javob qiladi. Kasallik gachon boshlang'ich bosqichida paydo bolgan, kasallik kechi-shi, og'irning kamayishi yoki ka payishi kabi savollar bilan shifokor murojaat qiladi. Shu jumladan kasallik avval davolanganmi, davolangan bo'lsa qachon, davolov qanday natija bergani kabi so'rovlar muhim ahamiyat kasb etadi. Bemor doimo to'g'ri va loinda

javob bermasligi mumkin, shuning uchun be mor bilan shifokor til topishib, o'tkazilgan va yo'ldosh kasalliklarni ham aniq-lashi lozim. Boshqa+zolardagi (ovqat hazm gilish a'zolari, endokrin, gon tomir va boshqa) kasallikla gachon kasallik bilan kasallangan (yili, oyi, kuni), kasal-liklar bemorni tashislashga yaqindan yordam beradi va kasalliklarning o'zaro alogalari hagida ma'lumot beradi. Tashxis qo'yishda, ko'pincha, og'riqning turi asosiy o'rin tutadi. Og'riqning davomiyligi, ta'sirotlardan kuchayishi, og'riq paydo bolish vagti ham tashxis qo'yishda muhimdir. Tishning qattiq to'qimlari zararlanganida, pulpit, periodontida turli xil og'riqlar vujudga kelishi mumkin. Masalan, biron-bir ta'sirotdan (kimyoviy. mexanik) og'rig kariyes, pulpitda paydo bolsa, o'z-o'zidan paydo bo'luvchi og'rig pulpaning yallig lanishida, periodontit kasalliklarida ham turlicha turda boladi. O'z-ozidan paydo bo'luvchi og'riqlar nerv retseptorlarining nevrалgi-yasida ham kuzatilishi mumkin. Parodont va shillig gavat kasalliklarida milklar shishini, gonashini, tishlar qimirlashi, bemorning mehnat sharoitini, turmush tarzini, umumiy holatini aniqlash lozim boladi. Tishlarning olinish sababi (kariyes asoratidan yoki pa-rodontozdan), olingan vaqti muhim rol o'ynaydi. Ko'p hollarda, stomatolog gabuliga gon kasalliklari, gipovitaminoz, spesifik kasalliklar (sifilis, sil) bilan kasallangan bemorlar og'iz bo'shligidagi o'zgarishlardan shikoyat gilub murojat etadilar. Shu sababali, bemorlarni sinchiklab tek-shirib, shillik gavat va teri goplamlarini ko'zdan kechirish lozim bo'ladi. Ba'zida shifokor gabuliga bemorlar og'izdan noxush hid kelishidan shikoyat qilib murojaat etadilar. Bunday paytlar noxush hid sababi aniqlanadi. Tish-milk cho'ntaklarining yiringlashi, karioz tishlar, noto'g'ri tayyorlangan protez-lar, og'iz bo'shligi gigiyenasining yomonligi sabab bolishi mumkin. Umumiy organizm kasalliklaridan murtaklarning surunkali yallig'lanishi, yugori nafas a'zolarining kasalliklari, ovqat hazm gilish a'zolari kasalliklari, modda almashi-nuvining buzilishi kabi sabablar noxush hidni keltirib chiqarishi mumkin. Ko'ruv (ko'zdan kechirish) - obyektiv tekshiruvning asosiy qismi hisob- lanadi. Yoritish asboblari yordamida ko'zdan kechirish maqsadga muvofiqdir. Kozdan kechirishdan magsad - yuz-jag' sohasidagi kasalliklardagi o'zgarishlarni aniqlash. Ko'ruv 2 qismdan iborat bo'ladi, tashqi ko'zdan kechirish va og' iz bo'shligini tekshirish. Tashqi kozdan kechirishda, asosan, bemorning umumiy holatiga, yuz assimetriyasiga, shishlarga, oqma yo'llariga alohida ahamiyat beriladi. Yuz konfigurasiyasining o'ganishftarli sabablarga kera ho'lishi mumkin. Masalan, valliglanish jarayonlaride o'smalard giar phatlardan song. endokrin kasalliklarida uchrashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xalilov I.X., Yo'ldoshxonova A.S., va boshq., Bolalar terapevtik stomatologiyasi va stomatologik kasalliklar profilaktikasi. Toshkent, 2011.
2. Xalilov I.X., Rahmoov Sh.X. Bolalar terapevtik stomatologiyasi Toshkent, 2015.
3. Xalilov IX., Yo'ldoshxonova A.S, Rahmonov X.Sh. Bolalar terapevtik stomatologiyasi va stomatologik kasalliklar prafilaktikasi. Yangiyo'l, 2006.
4. Muhamedov I.M., Rizaev J.A., Daminova Sh. B., Muhamedova M.S. Stomatologiyada klinik mikrobiologiya. Toshkent, 2015.
5. Handbook of Paedatric Denistry A. Kameron, 2010.